

Dat nooit weer!

De grote Europese ondernemers zijn bang. Niet voor de toekomst van hun bedrijven, maar wel voor de gevolgen van de saneringen die zij doorvoeren. In deze kringen dringt het besef door dat Europa niet ongestraft door kan gaan met het wegsaneren van banen. Was werkloosheid en met name hardnekkige langdurige werkloosheid voornamelijk iets voor laaggeschoolden en etnische minderheden, thans begint dit verschijnsel ook door te dringen in lagen van de geschoolde arbeiders en de middenklasse. Dit baart zorgen. Immers, het valt niet te verwachten dat ook zij zich gedwee richting verzorgingsstaat zullen laten leiden, die per slot van rekening steeds kariger en restrictiever wordt.

De concrete angst is die voor rechts extremisme. Een reële angst gezien de groei van de aanhang van Schönhuber in Duitsland, Hälder in Oostenrijk, Le Pen in Frankrijk, het Vlaamse Blok in België en Janmaat in Nederland. Deze bewegingen hebben zich tot tolk gemaakt van de gevoelens van onrust en frustratie van een deel van diegenen die langdurig buiten het arbeidsproces zijn geraakt, en van de mensen die bang zijn voor al die veranderingen om hen heen. De Europese ondernemers klampen zich voor de beheersing van dit gevaar vast aan de overlegeconomie, de vakbonden en de sociaaldemocratische partijen. Zij worden immers geacht de onderklasse te kennen en, belangrijker, hen in toom te houden.

De huidige situatie toont enige gelijkenis met die van de jaren dertig. Ook toen grote werkloosheid en een machteloze politiek. Hitler en het Nationaal-Socialisme wonnen terrein omdat zij de zorgen van de onderklasse en middenklasse serieus namen. Hitler zorgde aanvankelijk, door het optuigen van een complete oorlogseconomie, voor datgene waar het meest behoefte aan was: werk. Daarnaast gaf hij het Duitse volk iets waar zonder geen mens kan leven: perspectief. Hij gaf het volk een gevoel bijzonder te zijn, onoverwinnelijk zelfs, en hij bood het een toekomst: het Duizendjarige Rijk. Hitler kende ook de oorzaak van alle ellende: de joden. We willen graag collectief verdringen dat Hitler langs democratische weg aan de macht is gekomen. Het was de onmacht van de Duitse politiek die het vacuüm schiep voor de opkomst van Hitler en het nationaal-socialisme. Duitsland heeft het geweten. Het Duizendjarige Rijk heeft maar twaalf jaar geduurd, miljoenen joden zijn afgevoerd naar de gaskamers en ontelbaren zijn gesneveld of van hongersnood gestorven.

Koerst Europa opnieuw op een dergelijk inferno af? Ik denk het niet, omdat de omstandigheden zo heel anders zijn. Zeker, Oost-Europa en de voormalige Sovjetunie worden geconfronteerd met ernstige verschijnselen van maatschappelijke, politieke en economische ontbinding. West-Europa kampt met de aanpak van de modernisering van zijn verzorgingsstaten en de tot ledigheid en apathie aanzettende verzorgingsarrangementen. Daar staat tegenover een

enorme rijkdom in het westen van Europa, de beroepsbevolking is redelijk tot zeer goed geschoold, de huisvestings- en gezondheidstoestand van de bevolking is uitstekend en meer in het algemeen zijn de mensen veel mondiger, geëmancipeerder geworden. Men zal niet zo snel, en vooral niet zo vol overgave meer aanhollen achter iemand die zegt te weten wat de oorzaak is van de crisis die zoveel mensen in een uitzichtloze situatie stort.

Dit alles neemt niet weg, dat het geluid "eigen volk eerst" alom hoorbaar is geworden. Beschaafde politici suggereren dat het land wel eens vol zou kunnen zijn en dat we de stroom buitenlanders op zijn minst sterk dienen in te dammen. Daarnaast zijn er de minder beschaafde geluiden van Janmaat e.a. Zij springen in het gat dat de politiek hen heeft gelaten en vertolken de angst van een deel van de onder- en middenklasse. Een angst die de politieke partijen links laten liggen. Alle Nederlandse partijen verdringen zich op het ogenblik in het midden. De Partij van de Arbeid heeft zich daar bijgevoegd en is daar erg trots op. Intussen heeft de PvdA de onderklasse wel haar politieke stem ontnomen. Het was in ons land van oudsher de sociaal-democratie die de belangen van de onderklasse verwoordde en vertegenwoordigde. De oude sociaal-democratie is na de tweede wereldoorlog met de arbeidersklasse ingegroeid in de burgerlijke maatschappij.

Vanaf 1970 hebben we delen van die onderklasse weer buiten onze maatschappij geplaatst, in het verzorgingstehuis dat onze verzorgingsstaat is. In dat tehuis mag men zijn tijd doorbrengen in ledigheid, verstoken van al wat vitaal is in onze maatschappij en economie. De Partij van de Arbeid spant zich in dat tehuis in stand te houden en heeft gedurende een reeks van jaren aan de rem gehangen als het er om ging het tehuis zodanig te verbouwen dat zijn bewoners weer iets gingen doen voor de kost. Het is dus wel buitengewoon hypocriet om uit de mond van Wim Kok te moeten horen: eigen volk eerst, dat nooit weer! De enige manier om dat te voorkomen is het wegnemen van de oorzaak van deze gevoelens en gedachten en dat betekent iedereen in Nederland die gezond van lijf en leden is weer aan de slag¹. Ik wens het economevolk van Nederland voor 1994 toe om aan deze opgave voor de Nederlandse samenleving zijn gaven van geest en hart volledig te wijden, opdat het opkomende rechts extremisme geen schijn van kans wordt geboden!

W.S.P. Fortuyn

1. Hoe dat kan, wordt uitgewerkt in mijn boek *De overheid als ondernemer*, Contact, Utrecht/Antwerpen, 1993.